

# NÁVRH METODIKY KOMBINÁCIE GRANTOV A GARANTOVANEJ ENERGETICKEJ SLUŽBY (GES) PRI OBNOVE VEREJNÝCH BUDOV ZO ZDROJOV EÚ PO ROKU 2020

MIKROŠTÚDIA

September 2020

<b>1. ZHRNUTIE .....</b>	<b>3</b>
<b>2. ÚVOD A VÝCHODISKOVÁ SITUÁCIA .....</b>	<b>4</b>
2.1. GES na Slovensku	5
2.2. Súčasný programový obdobia EŠIF 2014 – 2020	7
2.3. Príprava nového programového obdobia EŠIF 2021 – 2027	9
2.4. Zdroje z fondu obnovy EÚ – NEXT GENERATION EU (NGEU)	11
<b>3. NÁVRH METODIKY KOMBINÁCIE GRANTU A GARANTOVANEJ ENERGETICKEJ SLUŽBY NA OBNOVU VEREJNÝCH BUDOV .....</b>	<b>12</b>
3.1. Jednotné obstarávanie so všeobecnou zodpovednosťou dodávateľa (poskytovateľa)	13
3.1.1. <i>Financovanie</i>	14
3.1.2. <i>Podmienky uzatvorenia zmluvy</i>	14
3.1.3. <i>Doba realizácie</i>	14
3.1.4. <i>Základný rozsah plnenia jednotlivých zmlúv</i>	15
3.1.5. <i>Požiadavky na minimálny rozsah aktivít a opatrení v rámci obnovy</i>	15
3.1.6. <i>Platby za GES a záruka za úsporu energie</i>	16
3.1.7. <i>Hodnotenie ponúk</i>	17
3.2. Odporúčania pre nastavenie podpory zo zdrojov EÚ po roku 2020 (EŠIF, NGEU)	18
3.2.1. <i>Jednoduchá kombinovateľnosť finančných nástrojov s NFP</i>	18
3.2.2. <i>Nastavenie dvoch podporných schém</i>	18
3.2.3. <i>Zmena spôsobu verejného obstarávania</i>	20
3.2.4. <i>Povinnosť energetického manažmentu</i>	20
3.2.5. <i>Hodnotenie založené na životnom cykle</i>	20
3.3. Príklad modelu obnovy verejných budov s využitím GES (Bratislava)	21
3.4. Príklad možnosti kombinácie EŠIF a GES (Česká republika)	21

# 1. ZHRNUTIE

Obnova verejných budov sa na Slovensku financuje prioritne z tzv. eurofondov prostredníctvom nenávratných finančných príspevkov (grantov) s vysokou intenzitou podpory (85 % zo strany EÚ, 95 % po zarátaní spolufinancovania SR) bez uváženia možnosti spolufinancovania súkromnými tretími stranami s využitím mechanizmu Garantovanej energetickej služby (GES). Dostupnosť takto vysokých dotácií de facto eliminuje záujem o realizáciu obnovy z iných zdrojov, čo predstavuje jednu z najvýraznejších bariér pre rozvoj GES. Dôsledkom vysokej úrovne nenávratného príspevku v kombinácii s nedostatočným objemom rozpočtových prostriedkov dochádza k nízkemu tempu obnovy verejných budov a neefektívnemu používaniu verejných zdrojov. Na to, aby sme prostredníctvom prostriedkov z EÚ po roku 2020 dokázali v dostatočnej miere pokryť finančné nároky na obnovu verejných budov a dosahovať pritom dlhodobé a vysoké úrovne úspory energie a zároveň plnili ciele obnovy verejných budov, je potrebné nastaviť nové finančné mechanizmy a začať uvažovať o inovatívnejšej forme financovania a realizácie obnov budov. Takúto možnosť ponúka využitie mechanizmu GES, ktorá dokáže pomocou súkromného kapitálu pokryť časť investícií do obnovy verejnej budovy.

Cieľom každej obnovy by malo byť zvýšenie energetickej efektívnosti a súčasné zlepšenie celkovej kvality a stavu budovy s cieľom maximalizovať využitie budúcich úspor energie pri financovaní investícií bez negatívneho dopadu na verejný dlh. Z hľadiska dosiahnutia maximálneho potenciálu úspor energie je dôležité pristupovať k obnove komplexne **a prioritne vždy realizovať tzv. hĺbkovú obnovu**. GES je zväčša vhodná na financovanie opatrení s krátkou a strednou dobou návratnosti (napr. výmena zdroja tepla). Na implementovanie opatrení s dlhšou dobou návratnosti (zateplenie, výmena okien, atď.) a iných opatrení, ktoré negenerujú úspory energie, ale zlepšujú celkovú kvalitu a stav budovy, je vhodné doplnujúce financovanie v podobne grantu. Vhodným modelom je **kombinácia návratných prostriedkov (cez GES) s nenávratnými prostriedkami v rámci jednej operácie (jedného verejného obstarávania)**. Pri takto nastavenom modeli je **sú všetky opatrenia, ktoré majú potenciál vygenerovať dostatočné množstvo úspor energie implementovaná na základe zmluvy o energetickej efektívnosti a zvyšná časť opatrení je implementovaná na základe samostatnej zmluvy o dielo**. Realizácia celej zákazky je teda zakontrahovaná na základe dvoch zmlúv. Jedná sa však o jeden ucelený predmet zákazky. Za realizáciu oboch častí zodpovedá jeden dodávateľ (poskytovateľ GES), ktorý zaručuje celý objem úspor. Hlavnou výhodou navrhovaného spôsobu realizácie je istota konečného výsledku rekonštrukcie v zmysle reálneho dosiahnutia úspor. Súčasťou je záruka poskytovateľa za požadované zníženie spotreby energie počas celého obdobia zmluvy o energetickej efektívnosti (zvyčajne okolo 10 – 15 rokov). Verejný obstarávateľ tak v konečnom dôsledku dostáva nielen zmodernizované zariadenia, ale zmodernizované zariadenia s dohodnutými požadovanými prevádzkovými výsledkami. Poskytovateľ GES (dodávateľ) poskytuje po celú dobu zmluvy energetický manažment finančné a technické riziko projektu ostáva na jeho strane. Výhodou je taktiež jednoduchosť prípravy projektu pre obstarávateľa, nakoľko pri GES sa obstaráva samotné riešenie na princípe design & build a veľká časť prípravnej fázy ostáva na poskytovateľovi. Zároveň, vďaka novému usmerneniu Eurostatu, investičný náklad na realizáciu opatrení spadajúcich pod zmluvu o energetickej efektívnosti nemá vplyv na výšku verejného dlhu.

Oblasť garantovaných energetických služieb má v budúcom programovom období mimoriadny potenciál na celom území SR. Kľúčovým faktorom pre využívanie GES je **obmedzenie poskytovania výlučne nenávratnej finančnej podpory s vysokou inten-**

zitou a uprednostniť model financovania založený **na finančných nástrojoch (FN<sup>1</sup>) na podporu garantovaných energetických služieb, ideálne využiť kombináciu s grantom v rámci jednej operácie**. Rovnako tak je potrebné zmeniť spôsob verejného obstarávania.

Tento model však nemožno uplatniť na úplne všetky verejné budovy (napr. pre budovy pri ktorých nie je možné, alebo nákladovo optimálne, generovať dostatočné úspory energie). **Preto navrhujeme nastavenie dvoch podporných schém popísaných v kapitole 3.2.2, ktoré by efektívne fungovali paralelne popri sebe**. Cieľom by malo byť vytvorenie takých podporných schém, pri ktorých bude správca budovy motivovaný vo vlastnom záujme využiť schému kombinácie GES a NFP, a zároveň je potrebné zabezpečiť aby existovala kvalitná alternatíva s dostatočnou alokáciou, napríklad pre verejné budovy s nižším potenciálom úspor energie, pri ktorých naráža využitie GES na svoje limity.

Hlavným očakávaným prínosom implementácie je dosiahnutie vyššej efektívnosti využívania verejných zdrojov, vyšší počet obnovených verejných budov pri rovnakom rozpočte a dosiahnutie vyšších úspor energie v porovnaní so štandardnými prístupmi.

## 2. ÚVOD A VÝCHODISKOVÁ SITUÁCIA

Na Slovensku sa nachádza približne 15 500 verejných budov, z ktorých väčšina je v pôvodnom a nevyhovujúcom technickom stave. Odhadujeme, že 75 percent z nich ešte neprešlo hĺbkovou obnovou a pri veľkej časti obnovených budov sa často krát jednalo len o čiastkové opatrenia. Väčšina verejných budov je teda neobnovená a investičný dlh predstavuje pri mnohých verejných budovách 30 a viac rokov.. Obnova verejných budov je vysoko závislá od poskytovanej podpory z tzv. eurofondov a čiastočne aj z Environmentálneho fondu. Doposiaľ boli investície do obnovy verejných budov z EÚ fondov financované s vysokou intenzitou podpory (85 % zo strany EÚ). Dostupnosť takto vysokých dotácií de facto eliminuje záujem o realizáciu obnovy z iných zdrojov. Nedostatočná výška dotačných rozpočtov a vysoká intenzita pomoci vedie k nízkemu tempu obnovy. V súčasnosti možno odhadovať ich tempo obnovy okolo 1% ročne (odporúčané tempo obnovy je 3% ročne).

Špecifickou množinou verejných budov sú budovy vlastnené a užívané ústrednými orgánmi štátnej správy. Na základe princípu „štát má ísť príkladom“ má každý členský štát má povinnosť podľa článku 5 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2012/27/EÚ z 25. októbra 2012 každoročne od 1. januára 2014 zabezpečiť obnovu 3% z celkovej podlahovej plochy vykurovaných a/alebo chladených budov, ktoré vlastní a využívajú ústredné orgány štátnej správy (ÚOŠS) tak, aby dosiahli aspoň minimálne požiadavky na energetickú hospodárnosť stanovené príslušným členským štátom podľa článku 4 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2010/31/EÚ. Podľa ročnej správy<sup>2</sup> o pokroku pri dosahovaní národných cieľov energetickej efektívnosti za rok 2018 nebol reálne dosiahnutý tento cieľ v rokoch Kritické 2014, 2016 a 2017, kedy SR neplnila ročný cieľ obnovy verejných budov. Európska komisia v rámci hodnotení plnenia tejto povinnosti upozorňovala na

1 <https://www.mfsr.sk/sk/financne-vztahy-eu/financne-nastroje/>

2 Dostupné na: <https://www.economy.gov.sk/uploads/files/WaqlCPSI.pdf>

neuspokojivý stav a zdôraznila potrebu zvýšenia úsilia. Plnenie tohto cieľa (obnovy budov ÚOSS) je závislé predovšetkým od finančných možností ÚOSS. Finančné prostriedky EŠIF predstavujú majoritný zdroj investícií do obnovy verejných budov a v posledných rokoch predstavovali väčšinový zdroj investícií do obnovy budov ÚOSS (predovšetkým v OP KŽP 2014 – 2020). Na základe skúseností s implementáciou špecifického cieľa 4.3.1 OP KŽP (Zvyšovanie energetickej efektívnosti verejných budov), naplnenie ročných záväzných plánov obnovy budov verejného sektora nie je možné dosiahnuť iba prostredníctvom nenávratných grantov. Preto je nevyhnutné hľadať aj iné možnosti a zdroje financovania.

Garantované energetické služby (GES) sú efektívnym nástrojom, v dosahovaní úspor energie a zvyšovaní energetickej efektívnosti. GES poskytuje značný potenciál realizovať hĺbkovú obnovu verejných budov s výrazne nižšími kapitálovými investíciami z verejných zdrojov, potenciál znížiť náklady verejnej správy na energiu, zefektívniť využívanie verejných prostriedkov, zabezpečiť požadované zníženie spotreby energie, prispieť k predĺženiu životnosti verejných budov a zlepšiť kvalitu životného prostredia. Výlučne nenávratné financovanie energetickej efektívnosti zo zdrojov EÚ zamedzuje rozvoju trhu GES a v budúcom programovom období by sa mu malo predchádzať. Je preto potrebné nastaviť nové finančné mechanizmy v kombinácii s garantovanými energetickými službami, ktoré by dokázali v dostatočnej miere pokryť finančné nároky na obnovu verejných budov a na plnenie cieľa obnovy verejných budov.

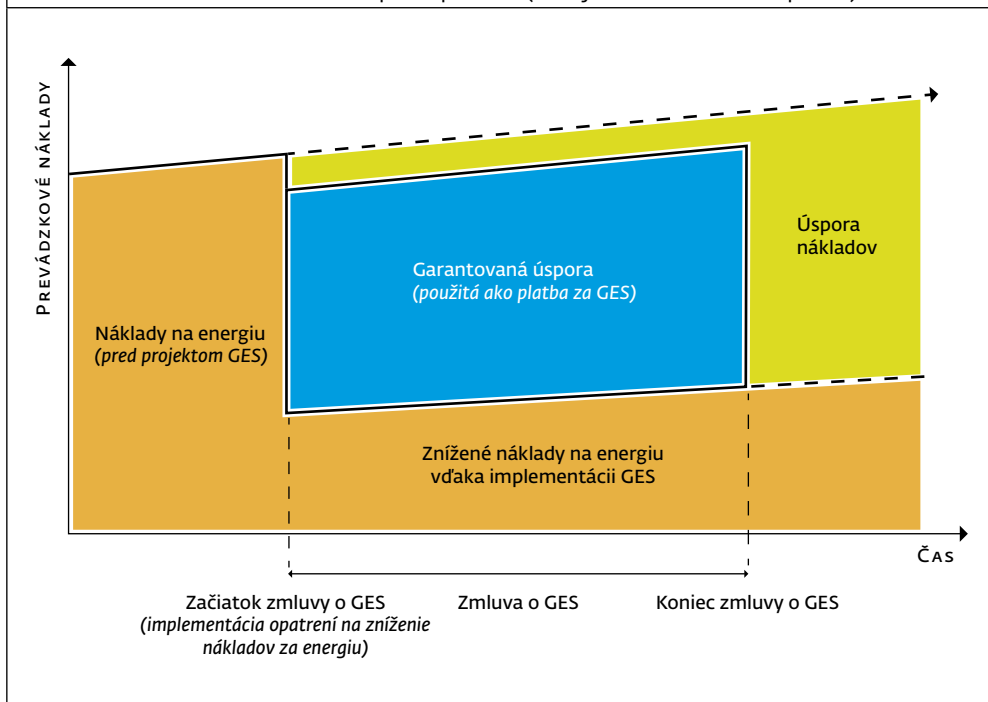
## 2.1. GES na Slovensku

### Box 1: Čo je Garantovaná energetická služba (GES)?

Garantovaná energetická služba je zmluvná dohoda, ktorá umožňuje zvyšovať energetickú efektívnosť a financovať ju z budúcich úspor. Základným princípom metódy GES je, že náklady na modernizáciu budovy sa splácajú z v budúcnosti dosahovaných úspor, za ktoré sa poskytovateľ služby zaručí. Prijímateľ GES (teda v tomto prípade správca/vlastník verejnej budovy) namiesto platby za energiu platí za garanciu úspor. Poskytovateľ služby počas obdobia splácania modernizácie poskytuje energetický manažment a vyhodnocuje dosahované úspory. Benefitom GES z pohľadu štátu je predovšetkým, že investíciu financuje súkromná spoločnosť, nie verejný subjekt a rovnako tak, že finančné a technické riziko projektu ostáva na strane poskytovateľa. Verejný subjekt investíciu spätne spláca iba z ušetrených výdavkov na energiu. GES sa používa najmä na modernizáciu budov a systémov verejného osvetlenia.

GES je energetická služba poskytovaná na základe zmluvy o energetickej efektívnosti s garantovanou úsporou energie, t. j. zmluvy o energetickej efektívnosti v zmysle zákona č. 321/2014 Z. z. o energetickej efektívnosti (§ 17 a nasl.).

**OBRÁZOK:** Grafické znázornenie princípu GES (zdroj: MF SR, vlastná úprava)



Aj napriek tomu, že o štarte používania modelu GES na obnovu a modernizáciu budov možno hovoriť už v období druhej polovice deväťdesiatych rokov, významnú legislatívnu podporu dostali energetické služby v roku 2014 v zákone č. 321/2014 Z. z. o energetickej efektívnosti, kedy zákon zaviedol systém definície a podpory energetických služieb.

Otvorenie možností využívania garantovanej energetickej služby pre verejný sektor umožnilo metodické usmernenia Eurostatu z 27. 9. 2017 a metodická príručka<sup>3</sup> vypracovaná v spolupráci s Európskou investičnou bankou k tomuto usmerneniu vydaná v máji 2018 k možnosti štatistického vykazovania investícií formou GES aj mimo verejných financií. Na ich základe Slovensko pripravilo zmenu legislatívneho rámca umožňujúceho využívanie nových pravidiel Eurostatu pri GES v novele zákona o energetickej efektívnosti a na jeho základe aj vzorovú zmluvu pre verejný sektor, ktorá bola posúdená Eurostatom, aby spĺňala parametre potrebné na využívanie garantovanej energetickej služby vo verejnom sektore bez dopadov na verejný dlh štátu.

Výhodou teda je, že využívanie týchto služieb vo verejnej správe nemá vplyv na mastrichtský dlh Slovenskej republiky počítaný metodikou ESA 2010. (t. j. investície financované zo súkromných zdrojov (poskytovateľmi GES) realizované prostredníctvom GES (s garantovanou úsporou energie a prenosom rizík na poskytovateľa) sa nezapočítavajú do verejného dlhu). Išlo pritom o jednu z kľúčových bariér rozvoja GES v minulosti.

V SR sa v nadväznosti na tento vývoj prijala v priebehu roku 2018 Koncepcia<sup>4</sup> rozvoja garantovaných energetických služieb vo verejnej správe Slovenskej republiky ktorú vypracovalo Ministerstvo financií SR v spolupráci s Ministerstvom hospodárstva SR. S tým boli prijaté ďalšie legislatívne zmeny za účelom zladenia nového modelu GES so slovenským

3 Dostupné na: [https://www.eib.org/attachments/pj/guide\\_to\\_statistical\\_treatment\\_of\\_epcs\\_en.pdf](https://www.eib.org/attachments/pj/guide_to_statistical_treatment_of_epcs_en.pdf)

4 <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/23066/1>

legislatívnym rámcom, metodika Postup pri príprave a realizácii GES vo verejnej správe, ako aj spomínaná povinná vzorová zmluva pre GES vo verejnom sektore.<sup>5</sup>

V súčasnosti predstavuje jednu z najvýraznejších bariér rozvoja GES v sektore modernizácie verejných budov poskytovanie návratného finančného príspevku s vysokou intenzitou podpory pre subjekty verejnej správy v rámci Európskych investičných a štrukturálnych fondov, ktoré tvoria najvýznamnejšiu časť investícií do obnovy verejných budov. Dostupnosť takýchto „lacných“ peňazí limituje záujem o hľadanie iného modelu financovania obnovy verejných budov.

Je však nutné spomenúť, že model GES nie je ideálnym riešením pre financovania všetkých typov obnov budov. V prípade dlhodobých návratných projektov s veľkým podielom finančne náročnejších modernizačných opatrení, ktoré nemajú rýchlu finančnú návratnosť (napr. zatepľovanie) naráža GES model na prirodzený limit daný finančnými nákladmi/úrokovou mierou dlhodobých finančných zdrojov, ktoré sú k dispozícii. Riešenie preto spočíva v kombinácii finančných mechanizmov, umožňujúcich čo najefektívnejšie využívanie verejných finančných prostriedkov.

## 2.2. Súčasný programové obdobie EŠIF 2014 – 2020

Ako už bolo spomenuté, financovanie obnovy verejných budov a rovnako tak plnenie cieľov obnovy relevantných budov bolo v tomto programovom období vysoko závislé predovšetkým od finančných prostriedkov EŠIF, ktoré stále predstavujú najväčšiu časť investícií do obnovy verejných budov. Hĺbková obnova verejných budov v programovom období 2014 – 2020 sa prioritne financovala v rámci investičnej priority č. 4.3 v Operačnom programe Kvalita životného prostredia. V rámci tejto prioritnej osi boli na obnovu verejných budov vypísané tri výzvy z ktorých bolo doposiaľ (do 5/2020) podporených 775 projektov v hodnote 364 247 507 EUR. Daná aktivita sa financovala formou nenávratného finančného príspevku s vysokou mierou intenzity podpory. Podiel dotácií zo zdrojov EÚ predstavoval 85 % a zo štátneho rozpočtu sa na projekty poskytuje 10 - 15 % z celkovej zazmluvnenej sumy. Takto nastavené podmienky však nemotivovali správcov a vlastníkov verejných budov k hľadaniu iných foriem financovania obnovy ich budov.

Záujem o príspevok na zvyšovanie energetickej hospodárnosti budov v Operačnom programe Kvalita životného prostredia bol v posledných výzvach natoľko veľký, že žiadosti o príspevok subjektov ústrednej správy a verejnoprávne ustanovizne presiahli alokáciu poslednej výzvy o 65 % (konkrétne o 39 421 851 €; EÚ zdroje). Podobne tomu bolo aj v prípade samospráv, kde žiadosti o príspevok samospráv presiahli alokáciu poslednej výzvy o 39 % (konkrétne o 60 824 609 €; EÚ zdroje). Prostriedky v EŠIF určené na zvyšovanie energetickej hospodárnosti verejných budov patria k tým, ktoré sa implementujú úspešne a vyčlenené čiastky vo výzvach v tomto programovom období nedokázali pokryť výšku žiadaných prostriedkov.

---

<sup>5</sup> bit.ly/2G6VZc9

Pozitívom bola úprava podmienok v roku 2019 v programovom dokumente OP KŽP, ktorá navrhla rozšíriť oprávnených prijímateľov vo výzvach na zníženie energetickej náročnosti verejných budov aj na subjekty súkromného sektora. Dôvodom rozšírenia okruhu prijímateľov o subjekty súkromného sektora bolo riziko neplnenia ročných záväzných cieľov obnovy budov verejného sektora v zmysle čl. 5 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2012/27/EÚ o energetickej efektívnosti. Keďže súkromné subjekty neboli oprávneným konečným prijímateľom v rámci daného Špecifického cieľa v zmysle platného znenia OP KŽP, neexistoval predpoklad ďalšieho rozvoja finančných nástrojov pri ich previazaní s poskytnutím GES. Toto obmedzenie sa touto úpravou odstránilo predmetným návrhom zmeny OP KŽP, a to rozšírením rozsahu oprávnených prijímateľov aj o subjekty súkromného sektora. Touto zmenou sa stali subjekty súkromného sektora oprávneným prijímateľom pre financovanie obnovy verejných budov prostredníctvom finančného nástroja. Podľa predkladateľov zmeny by mal uvedený návrh nielen zintenzívniť proces implementácie finančných nástrojov, ale súčasne zabezpečiť rozvoj poskytovania GES.

Súčasťou operačného programu IROP sú taktiež investície do modernizácie, obnovy alebo výstavby MŠ, budov zdravotníckych alebo sociálnych služieb v rámci investičných priorít 2.1 a 2.2. Cieľom výziev však nie je zvyšovanie energetickej efektívnosti verejných budov, keďže táto zložka nepatrí medzi priority IROP v uvedených investičných prioritách. Projekty vo výzvach nepodliehajú špecifickým požiadavkám na energetickú hospodárnosť obnovovanej alebo novej budovy. z tohto dôvodu je zvyšovanie energetickej efektívnosti len ako doplnková aktivita. Veľké časť projektov financuje nie len aktivity spojené s obstaraním a modernizáciou materiálno-technického vybavenia a modernizáciou interiéru, ale aj aktivity spojené so zateplením, výmenou okien v existujúcej budove alebo výstavbou novej budovy/časti budovy. Ich podiel však nie je zanedbateľný. Do roku 2019 bolo podporených z EÚ prostriedkov 241 projektov vo výške 212 mil. EUR, ktorých súčasťou bola výstavba novej budovy alebo stavebné úpravy spojené so znižovaním energetickej náročnosti budovy. Rovnako ako v prípade OP KŽP aj tu sa projekty financujú formou grantu s vysokou mierou intenzity podpory Podiel dotácií zo zdrojov EÚ je na úrovni 85 % a zo štátneho rozpočtu bolo na projekty poskytnutých 5 – 15 % z celkovej zazmluvnenej sumy.

**Súčasnú programové obdobie EŠIF ponúkalo výlučne nenávratné financovanie** zvyšovania energetickej efektívnosti verejných budov **s vysokou intenzitou podpory** zo zdrojov EÚ čo prakticky **zamedzovalo rozvoju trhu GES** v tomto sektore. **Jednou z ďalších bariér využitia GES služby pri financovaní obnovy verejných budov je spôsob verejného obstarávania.** Pri využívaní nenávratných finančných prostriedkov (grantoch) sa obstarávanie na dodávateľov realizujú na základe výkazu výmer ktorý je výsledkom pripravenej projektovej dokumentácie. Projektovú dokumentáciu teda pripravuje žiadateľ a následne obstaráva len realizátora obnovy budovy. Pri GES sa však obstaráva riešenie, ktoré následne navrhne a zrealizuje jeden víťazný uchádzač.



## 2.3. Príprava nového programového obdobia EŠIF 2021 – 2027

Kľúčovým pozičným dokumentom Európskej komisie pri tvorbe investičných priorít Slovenskej republiky v novom programovacom období je Správa o Slovensku 2019.<sup>6</sup> Odporúčané smerovanie investícií z fondov EÚ popisuje príloha D, ktorá uvádza predbežné stanoviská Komisie k prioritným investičným oblastiam a rámcovým podmienkam pre účinné vykonávanie politiky súdržnosti v období 2021 – 2027. Pre politický cieľ 2 „Nízkouhlíková a ekologická Európa“ sa potreby vysoko prioritných investícií týkajú vo veľkej miere práve zlepšeniu energetickej hospodárnosti vo verejných a obytných budovách a malých a stredných podnikoch či hĺbkovú obnovu budov s cieľom znížiť emisie skleníkových plynov a znečistenie ovzdušia.

Prvým oficiálnym kľúčovým vstupom do začatia procesu negociácií s EK, reagujúci na Správu EK o Slovensku z februára 2019 je Východiskový návrh investičných priorít pre politiku súdržnosti na programové obdobie 2021 – 2027.<sup>7</sup> Tento dokument rovnako tak identifikuje zvyšovanie energetickej efektívnosti budov ako jednu z investičných priorít a konštatuje, že pre ciele v oblasti zmeny klímy a úspor energie bude potrebné udržať tempo obnovy a zintenzívniť vykonávanie hĺbkových obnov. V rámci hodnotenia prioritizácie jednotlivých opatrení, ktoré je súčasťou tohto dokumentu, dosiahlo v téme 2.1 *Zvýšenie energetickej efektívnosti, podpora OZE a zníženie emisií skleníkových plynov* najvyššie hodnotenie práve opatrenie 2.1.1. *Zvýšenie energetickej efektívnosti a využívania OZE v podnikoch a zníženie energetickej náročnosti budov*.

Aj v prípade identifikovaných priorít zo strany Európskej komisie aj zo strany Slovenskej republiky je kladený dôraz na zabezpečenie continuity a zvyšovania dosahovania úspor energie prostredníctvom obnovy verejných budov. Na pokrytie investičnej potreby v tomto sektore a na plnenie cieľa obnovy verejných budov však bude nutné nastaviť nové finančné mechanizmy, a práve v kombinácia s garantovanými energetickými službami ponúka možnosť pri ktorých možno verejné prostriedky využiť vo väčšom rozsahu a oveľa efektívnejšie.

Vysoký dôraz na podporu politiky obnovy budov a na s ňou spojenú podporu rozvoja GES v sektore obnovy verejných budov v nasledujúcich rokoch je kladený taktiež v schválenom Integrovanom národnom a energetickom pláne na roky 2021 – 2030 (NECP),<sup>8</sup> ktorého vypracovanie je súčasťou kritérií splnenia základných podmienok politiky súdržnosti EÚ v programovom období 2021 – 2027. Základné podmienky predstavujú preddefinované nevyhnutné kritérium, ktoré majú priamu a bezprostrednú súvislosť, ako aj vplyv na účinné a efektívne dosiahnutie jednotlivých špecifických cieľov. Podľa dokumentu bude kľúčovým faktorom pre rozvoj sektora GES poskytovanie nenávratnej finančnej pomoci zo zdrojov EÚ na zlepšovanie energetickej efektívnosti verejných budov v kombinácii s návratným financovaním. Predpoklad rozšírenia garantovanej energetickej služby vo verejnom sektore je podľa autorov NECP daný posledným vývojom v tomto segmente vďaka implementácii a zavedení spomínaného usmernenia Eurostatu a ďalších podporovaných dokumentov a nástrojov.

6 [bit.ly/31TKKeM](https://bit.ly/31TKKeM)

7 [bit.ly/2HOTQ5C](https://bit.ly/2HOTQ5C)

8 Dostupné na: <https://www.economy.gov.sk/uploads/files/ljkPMQAc.pdf>

Dôležitým prvkom prípravy nového programového obdobia z hľadiska nastavenie podpory obnovy verejných budov je pozícia **Ministerstva financií SR (MF SR)**, ktoré podľa schváleného Návrhu<sup>9</sup> na určenie orgánov zodpovedných za koordináciu, riadenie, kontrolu a audit Európskych fondov v programovom období 2021 – 2027 **bude plniť úlohy v oblasti koordinácie finančných nástrojov a kombinácie finančných nástrojov a grantov**. V tejto súvislosti je dôležité zmieniť pozíciu MF SR k príprave nového programového obdobia a identifikácií priorít v rámci (zatiaľ neverejného) dokumentu „Identifikácia priorít pre financovanie z prostriedkov politiky súdržnosti na obdobie 2021 – 2027“. **Jedným z kľúčových zmien v riadení finančných nástrojov by podľa MF SR malo byť výrazné uľahčenie využívania kombinácie grantu s finančným nástrojom v jednej operácii**. Podľa MF SR by malo platiť, že grantová časť nesmie presiahnuť 50 % operácie a riadi sa pritom pravidlami finančného nástroja, čo znamená napríklad aj to, že ju je možné vyplatiť dopredu namiesto využitia iba následnej refundácie. **V prípade investícií do zvyšovania energetickej efektívnosti verejných budov navrhuje MF SR využitie finančných nástrojov na podporu garantovaných energetických služieb, resp. kombináciu s grantom v rámci jednej operácie** pre prípady, kde úspory nie sú schopné generovať dostatočné prostriedky na pokrytie nevyhnutnej investície. z hľadiska štatistického vykazovania by podľa dokumentu malo pritom platiť, že od prostriedkov EŠIF sa pri takomto type projektov abstrahuje, národné spolufinancovanie sa ale musí premietnuť do znížených platieb za garantované energetické služby. MF SR implementuje FN prostredníctvom integrovanej štruktúry Slovak Investment Holding.<sup>10</sup>

Konkrétna forma implementácie finančných prostriedkov v novom programovom období bude závisieť od znenia programových dokumentu Operačného programu Slovensko. Osobitné ustanovenia zavádzajúce zvolený prístup a metodiky pre kombináciu grantov a GES sa však musia špecifikovať v rámci procesu prípravy detailnejších manuálov. Pokiaľ však subjekty verejnej správy budú aj naďalej získavať finančnú podporu na obnovu verejných budov formou nenávratného finančného príspevku s vysokou intenzitou financovania zo zdrojov EÚ, bude sa opäť jednať o zásadnú bariéru pre rozvoj a využívanie GES.

---

9 <https://rokovania.gov.sk/download.dat?id=380854E02CCA4EB499A74C30ED7C2D65-52A58DC7A93A2B-4D7E6Co4F3172CA75B>

10 <https://www.sih.sk/>

## 2.4. Zdroje z fondu obnovy EÚ – NEXT GENERATION EU (NGEU)

V reakcii na prepád ekonomík členských štátov EÚ navrhla Európska komisia na konci mája 2020 (a následne Rada EÚ v júli 2020 schválila) dodatočné zdroje k Viacročnému finančnému rámcu v podobe tzv. fondu obnovy. Nosným prvkom fondu obnovy je nový Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, ktorý bude slúžiť na financovanie štruktúrnych reforiem a investícií. Tento mechanizmus má byť kľúčovým programom Nástroja Európskej únie na obnovu. Členským štátom poskytne nenávratnú finančnú pomoc a úvery na podporu verejných investícií a reforiem stanovených v ich národných plánoch obnovy a odolnosti.

Členské štáty majú pre čerpanie prostriedkov z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti pripraviť Plány obnovy a odolnosti, ktoré stanovujú koherentný balík reforiem a projektov verejných investícií, ktoré sa majú vykonať do roku 2026. Plány by mali byť v súlade s výzvami a prioritami identifikovanými v rámci európskeho semestra, s národnými programami reforiem, národnými energetickými a klimatickými plánmi, plánmi spravodlivej transformácie a partnerskými dohodami a operačnými programami prijatými v rámci fondov Únie.

V kontexte Európy, ktorá sa snaží dosiahnuť klimatickú neutralitu do roku 2050, a významného zvýšenia svojich ambícií v oblasti znižovania emisií skleníkových plynov do roku 2030, by členské štáty mali prioritne zväziť reformy a investície na podporu opatrení voči zmene klímy. Všetky národné plány obnovy a odolnosti sa preto budú musieť dôrazne zamerať na reformy a investície na opatrení voči zmene klímy. Aby sa dodržal záväzok Európskej rady dosiahnuť 30% cieľ v oblasti zmeny klímy pre Viacročný finančný rámec a pre Next Generation EÚ, **každý plán obnovy a odolnosti bude musieť obsahovať minimálne 37% výdavkov súvisiacich s klímou**. Dôležitý je tiež pokrok pri dosahovaní ďalších environmentálnych cieľov v súlade s európskym zeleným dohovorom. Komisia preto dôrazne vyzýva členské štáty, aby do svojich plánov obnovy a odolnosti zahrnuli investície a reformy v siedmych oblastiach medzi ktorými sa taktiež nachádza „**Zlepšenie energetickej účinnosti verejných a súkromných budov**“, čím by mal NGEU taktiež prispieť k iniciatíve „Renovation Wave“ a zdvojnásobiť súčasne tempo obnovy fondu budov v členských štátoch.

### 3. NÁVRH METODIKY KOMBINÁCIE GRANTU A GARANTOVANEJ ENERGETICKEJ SLUŽBY NA OBNOVU VEREJNÝCH BUDOV

Návrh metodiky popísaný v tejto kapitole vychádza zo zákaziek<sup>11</sup> hlavného mesta SR Bratislava v ktorých sa model kombinácie GES vo verejných súťažiach uplatňoval a z návrhu metodiky v projekte CombinES (Combining energy services with subsidy schemes to finance energy efficiency in Central Europe), ktorého súčasťou bol Energy Centre Bratislava.

#### Varianty procesu obstarávania

V prípade využitia modelu kombinácie grantu a GES je možné uvažovať s dvomi variantami procesu.

Prvý variant umožňuje kombináciu GES a grantu založenej na jednom obstarávaní, ktoré je rozdelené na dve časti a všeobecnej zodpovednosti jedného dodávateľa za celý projekt. Podmienkou použitia tohto princípu je však nutnosť zmeny súčasného spôsobu verejného obstarávania, ktoré je postavené na základe výkazu výmer. Jedným z kľúčových zmien v riadení finančných nástrojov zo zdrojov EÚ po roku 2020 by malo byť výrazné uľahčenie využívania kombinácie grantu s finančným nástrojom v jednej operácii. Podmienkou však pri takomto variante je, že grantová časť nesmie presiahnuť 50 % operácie a tým pádom by sa mohla riadiť pravidlami finančného nástroja. V prípade dodržania tohto limitu možno vyhodnotiť tento variant ako výhodnejší z hľadiska jednoduchšieho procesu prípravy a realizácie.

Druhý variant uvažuje s možnosťou obstarávania obnovy v dvoch samostatných procesoch obstarávaní (t. j. samostatné obstarávanie opatrení, ktoré majú potenciál vygenerovať dostatočné množstvo úspor energie na základe zmluvy o energetickej efektívnosti bez nutnosti vstupnej investície a samotné obstarávanie zvyšnej časti opatrení, ktoré sú financované formou grantu z dotačného nástroja. Tento prístup sa odporúča preferovať v prípade, ak by sa pri návrhu spôsobu verejného obstarávania trvalo na zachovaní súčasného spôsobu.

---

<sup>11</sup> Dostupné na: <https://josephine.proebiz.com/sk/tender/5645/summary>

### 3.1. Jednotné obstarávanie so všeobecnou zodpovednosťou dodávateľa (poskytovateľa)

Pri takomto postupe je realizácia celej zákazky zakontrahovaná na základe dvoch zmlúv – jednej zmluvy o energetickej efektívnosti pre verejný sektor a jednej zmluvy o dielo. Jedná sa však o jeden ucelený predmet zákazky a uzatvorenie dvoch samostatných zmlúv vyplýva jedine z charakteru plnení z pohľadu možného ekonomického zaradenia jednotlivých opatrení pod časť spadajúcu do verejného dlhu a časť nespádajúcu do verejného dlhu. Takéto rozdelenie zároveň predpokladá aj platná Metodika<sup>12</sup> pre postup a prípravu realizácií garantovaných energetických služieb vo verejnej správe vydaná Ministerstvom hospodárstva Slovenskej republiky, v ktorej sa uvádza, že ak subjekt verejnej správy pristúpi ku komplexnejšej obnove budovy, ktorá bude zahŕňať aj iné investície, ktorých prvoradým cieľom nebude dosiahnutie energetických úspor, tieto časti je potrebné zmluvne a účtovne oddeliť od zmluvy o energetickej efektívnosti tak, aby bolo zrejmé, že z energetických úspor sa uhradza iba tá časť obnovy, ktorá za týmto účelom bola primárne vybudovaná. Oddelenie časti opatrení, ktoré nemajú potenciál vygenerovať dostatočné množstvo úspor, aby boli zahrnuté do zmluvy o energetickej efektívnosti, do samostatnej zmluvy o dielo, je teda iba formálnym oddelením pre účel riadneho vykazovania časti zmluvy o energetickej efektívnosti mimo verejný dlh v súlade s metodikou, na ktorú odkazuje zákon o energetickej efektívnosti. Časť opatrení je teda implementovaná na základe zmluvy o energetickej efektívnosti a časť opatrení je implementovaná na základe samostatnej zmluvy o dielo. Uchádzač však musí predložiť jednu spoločnú ponuku zahŕňajúcu všetky opatrenia a delenie na jednotlivé zmluvy nie je rozdelením zákazky na samostatne súťažné časti. Uchádzač predkladá ponuku na celý predmet zákazky.

Pre využitie modelu kombinácie v rámci jednej operácie je v prvom rade potrebné zmeniť spôsob verejného obstarávania. V súčasnom nastavení sa obstarávania na dodávateľov realizujú na základe výkazu výmer ktorý je výsledkom pripravenej projektovej dokumentácie. Projektovú dokumentáciu teda pripravuje žiadateľ (správca verejnej budovy) a následne obstaráva len realizátora obnovy budovy. Pri takomto modeli je sa však obstaráva riešenie, ktoré následne navrhne a zrealizuje jeden víťazný uchádzač. Predmetom zákazky je teda navrhnutie a realizácia opatrení na zvýšenie energetickej efektívnosti budovy a zlepšenie kvality a stavu danej budovy.

Súčasťou ponuky uchádzača (potencionálneho dodávateľa) teda musí byť podrobný opis ponúkaného predmetu zákazky, z ktorého musí vyplývať splnenie všetkých podmienok stanovených v opise predmetu zákazky. Opis musí obsahovať prehľadnú a jednoznačnú informáciu, akým spôsobom dodávateľ navrhuje vykonať jednotlivé opatrenia.

Pokiaľ budovy, ktorých rekonštrukcia je predmetom zákazky nemajú potenciál sami o sebe na to, aby mohla byť naplnená podstata zmluvy o energetickej efektívnosti, odporúča sa viaceré budovy ekonomicky pospájať do celku pod jedno verejné obstarávanie, tak aby spoločne naplnili potenciál generovať dostatočné úspory a aby bolo možné uzatvoriť zmluvu v súlade s metodikou na prípravu a realizáciu garantovanej energetickej služby pre verejný sektor podľa Zákona o energetickej efektívnosti.

---

<sup>12</sup> Dostupné na: <https://www.mhsr.sk/energetika/garantovana-energeticka-sluzba-pre-verejny-sektor>

### 3.1.1. Financovanie

Investičná časť predmetu zákazky, na ktorú je uzatvorená zmluva o energetickej efektívnosti pre verejný sektor podľa ustanovení § 17 a § 18 zákona č. 321/2014 Z. z. o energetickej efektívnosti je primárne financovaná zo zdrojov úspešného uchádzača (dodávateľa) s tým, že následne počas obdobia garancie úspor je investícia a platby za služby splácané z vlastných finančných prostriedkov verejného obstarávateľa (teda napr. správcu/vlastníka verejnej budovy) z budúcich úspor prevádzkových nákladov energetického hospodárstva. Zvyšná časť predmetu zákazky a časť, na ktorú by bola uzatvorená zmluva o dielo, je následne financovaná z grantových prostriedkov EŠIF, poprípade z vlastných finančných prostriedkov verejného obstarávateľa.

Náklady na realizáciu obnovy a na poskytovanie služieb znáša dodávateľ, ktorý zabezpečuje financovanie obnovy a poskytovania služieb či už z vlastných alebo cudzích zdrojov. Cenu za opatrenia v rámci zmluvy o energetickej efektívnosti verejný obstarávateľ platí počas dohodnutej doby (spravidla 10 – 15 rokov) od ukončenia obdobia obnovy formou splátok. Platobné podmienky sú vždy podrobnejšie upravené v návrhu zmluvy o energetickej efektívnosti, ktorá by mala byť výsledkom verejného obstarávania. Cenu za opatrenia v rámci zmluvy o dielo verejný obstarávateľ zaplatí po prevzatí opatrení z grantových prostriedkov poprípade z vlastných finančných prostriedkov.

### 3.1.2. Podmienky uzatvorenia zmluvy

Medzi verejným obstarávateľom a úspešným uchádzačom ako poskytovateľom sa uzatvárajú dve samostatné zmluvy:

- a) Zmluva o energetickej efektívnosti uzatvorená podľa ustanovení § 17 a § 18 Zákona o energetickej efektívnosti.
- b) Zmluva o Dielo uzatvorená podľa ustanovenia § 536 a nasl. Obchodného zákonníka.

Uchádzač predkladá v ponuke návrhy oboch zmlúv, ktoré musia byť vypracované v súlade so súťažnými podkladmi.

### 3.1.3. Doba realizácie

Doba realizácie predmetu zákazky zahŕňa prípravu a realizáciu opatrení a v prípade zmluvy o energetickej efektívnosti zahŕňa aj ďalších, spravidla 10 – 15 rokov, počas ktorých sa poskytujú služby a sledujú a vyhodnocujú úspory a verejný obstarávateľ spláca cenu za predmet zákazky z usporených peňazí.

Doba realizácie je rozdelená pri zmluve o energetickej efektívnosti od nadobudnutia účinnosti zmluvy do nasledujúcich etápach:

- Obdobie príprav;
- Obdobie obnovy; a
- Obdobie garancie

V prípade zmluvy o dielo ide o:

- Vyprojektovanie a dokončenie projektovej a ostatnej dokumentácie; a
- Vykonalenie diela (všetkých opatrení)

### 3.1.4. Základný rozsah plnenia jednotlivých zmlúv

1. Základný rozsah plnenia **zmluvy o energetickej efektívnosti** je charakteristický tým, že dodávateľ:

- a) analyzuje stav predmetných budov a zariadení a spotrebu energie v nich,
- b) navrhne technické prevedenie opatrení na zníženie energetických nákladov budov a energetického hospodárstva a vyhotoví všetku potrebnú projektovú a technickú dokumentáciu potrebnú pre realizáciu opatrení,
- c) tieto opatrenia realizuje a po realizácii opatrení udržiava prevádzkyschopnosť všetkých dodaných zariadení, vykonáva ich opravy, údržbu, revízie a vykonáva všetky činnosti potrebné na zabezpečenie ich prevádzkyschopnosti a vyčísluje dosiahnuté úspory,
- d) zaručí sa za úspory dosiahnuté po realizácii opatrení a zabezpečí financovanie celej realizácie predmetu zákazky na základe dosahovaných úspor.

2. Základný rozsah plnenia **zmluvy o dielo** koncipovanej ako tzv. **design & build** (navrhni a postav) model je charakteristický tým, že dodávateľ:

- a) Navrhne technické prevedenie opatrení a vyhotoví všetku potrebnú projektovú a technickú dokumentáciu potrebnú pre realizáciu opatrení; a
- b) zhotoví dielo – t. j. vykoná jednotlivé opatrenia a tie odovzdá do vlastníctva objednávateľa.

### 3.1.5. Požiadavky na minimálny rozsah aktivít a opatrení v rámci obnovy

Pre zmluvu o energetickej efektívnosti je cieľom navrhnutých úsporných opatrení zníženie energetických nákladov súvisiacich s prevádzkou danej budovy alebo skupiny budov. Pri plnení predmetu zákazky by mal dodávateľ zabezpečiť aktivity minimálne v nasledovnom rozsahu:

- a. podrobný návrh technického prevedenia opatrení na zvýšenie energetickej efektívnosti energetického hospodárstva budov verejného obstarávateľa;
- b. projektovú prípravu realizácie opatrení a inžinierske činnosti potrebné na realizáciu opatrení;
- c. praktickú realizáciu opatrení;
- d. financovanie investičných nákladov súvisiacich s realizáciou opatrení;
- e. garanciu za dosiahnutie dohodnutých úspor;
- f. služby energetického manažmentu a dohľadu nad prevádzkou modernizovaného energetického hospodárstva; a
- g. činnosti spojené s riadením a udržiavaním prevádzkyschopnosti všetkých dodaných zariadení, vrátane vykonávania ich opráv, údržby, revízií a vykonávania všetkých činností potrebných na zabezpečenie ich prevádzkyschopnosti počas celého obdobia garancie.

Pre zmluvu o dielo je cieľom navrhnutých opatrení zlepšenie celkovej kvality a stavu budovy. Pri plnení predmetu zákazky by mal dodávateľ zabezpečiť aktivity minimálne v nasledovnom rozsahu:

- a. podrobný návrh technického prevedenia opatrení na zlepšenie kvality a stavu budov verejného obstarávateľa;

- b. projektovú prípravu realizácie opatrení a inžinierske činnosti potrebné na realizáciu opatrení;
- c. praktickú realizáciu opatrení.

**Minimálny rozsah povinných opatrení by mal byť vždy stanovený v súťažných podkladoch. Rozsah stanovených minimálnych opatrení môže dodávateľ zahrnúť buď do zmluvy o energetickej efektívnosti alebo do zmluvy o dielo podľa vlastného uváženia a ekonomických prepočtov.** Do zmluvy o energetickej efektívnosti je však možné zahrnúť iba opatrenia, ktoré generujú úspory. V prípade, ak uchádzač zahrnie opatrenia do zmluvy o energetickej efektívnosti, investičný náklad na realizáciu týchto opatrení nebude mať vplyv na výšku verejného dlhu a úspory, ktoré tieto opatrenia generujú, verejný obstarávateľ pozitívne zohľadní v hodnotení kritérií. **Vždy však musí platiť, že ročné platby za GES sú nižšie alebo maximálne rovnaké ako celkový objem garantovaných ročných úspor.** Zároveň môže verejný obstarávateľ požadovať, aby celkové garantované ročné úspory dosahovali určitú minimálnu hodnotu.

Dodávateľ môže navrhnúť aj ďalšie opatrenia zamerané na úsporu energetických nákladov a zlepšenie energetickej efektívnosti budov nad rámec minimálneho rozsahu stanoveného verejným obstarávateľom. V prípade, že uchádzač bude navrhovať aj ďalšie opatrenia zamerané na dosahovanie energetických úspor, tieto však musia byť zahrnuté výlučne do zmluvy o energetickej efektívnosti a nesmú byť zaradené do zmluvy o dielo. Stále tiež platí, že aj v prípade doplňujúcich opatrení do zmluvy o energetickej efektívnosti musia ročné platby za GES byť nižšie alebo maximálne rovnaké ako celkový objem garantovaných ročných úspor.

### 3.1.6. Platby za GES a záruka za úsporu energie

Od prvého dňa obdobia garancie a za podmienok dohodnutých v zmluve o energetickej efektívnosti je prijímateľ povinný platiť poskytovateľovi platby za GES. Platby za GES sú platby, ktorých účelom je postupná úhrada investičných nákladov a úhrada nákladov za služby. Platby za GES uhrádza prijímateľ k vopred dohodnutému obdobiu (napr. štvrtročne) v pravidelných platbách.

Po ukončení každej ročnej úsporovej periódy pripraví poskytovateľ hodnotiacu správu, v ktorej vyhodnotí výsledky dosahovania garantovaných ročných úspor, pričom poskytovateľ je povinný v takejto správe najmä uviesť výšku prípadného výpadku úspor alebo prípadného prebytku úspor v príslušnej ročnej úsporovej perióde. Ak je to potrebné, uvedie zároveň odporúčania pre ďalší postup a návrhy opatrení na zlepšenie dosahovania garantovaných ročných úspor.

Ak zo schválenej hodnotiacej správy vyplýva, že za príslušnú ročnú úsporovú periódu došlo k výpadku úspor, nárok poskytovateľa na Platby za GES vo vzťahu k príslušnej ročnej úsporovej perióde bude automaticky znížený o finančnú hodnotu výpadku úspor vypočítanú podľa metodiky vyhodnocovania úspor, ktorá by mala byť súčasťou zmluvy o energetickej efektívnosti.

Ak zo schválenej hodnotiacej správy vyplýva, že za príslušnú ročnú úsporovú periódu došlo k prebytku úspor, vzniká poskytovateľovi nárok na odmenu vo vopred dohodnutej výške (spravidla sa jedná o 2/3 z finančnej hodnoty) prebytku úspor vypočítanej na základe údajov a úpravy podľa metodiky vyhodnocovania úspor. Túto odmenu je prijímateľ povinný uhradiť poskytovateľovi.



Po schválení hodnotiacej správy pripraví poskytovateľ ročné zúčtovanie v ktorom navrhne konečnú výšku platieb za GES na danú ročnú úsporovú periódu podľa toho či došlo alebo nedošlo k výpadku úspor a uvedie sumu a odmenu z finančnej hodnoty prebytku úspor. Presné podmienky ročného zúčtovania a konečnej výšky platieb za GES sú vždy súčasťou zmluvy o energetickej efektívnosti.

### 3.1.7. Hodnotenie ponúk

Ako príklad hodnotenia ponúk možno uviesť kritéria použité vo vybraných projektoch mesta Bratislava. Hodnotenie ponúk môže byť teda vykonané na základe vyhodnotenia najlepšieho koeficientu ekonomickej výhodnosti pri zohľadnení pomeru ceny za realizáciu predmetu zákazky a výšky garantovaných úspor. Najlepší pomer ceny a výšky garantovaných úspor by sa tým pádom posúdil na základe:

- a) Celkovej výšky garantovaných úspor počas obdobia garancie na základe zmluvy o energetickej efektívnosti (A);
- b) Celkovej ceny za realizáciu zmluvy o energetickej efektívnosti (B); a
- c) Celkovej ceny za realizáciu zmluvy o dielo (C).

Ponuky uchádzačov by boli vyhodnotené na základe nasledovného vzorca so zohľadnením pridanej hodnoty za položku (A), nakoľko sa jedná o veličinu, ktorá umožňuje vykázať vyššiu mieru investičných a prevádzkových nákladov vynaložených na realizáciu tejto časti predmetu zákazky bez dopadu na výšku verejného dlhu:

$$K (\text{Hodnota kritéria}) = B + C - (A \times 1,2)$$

kde

Hodnota (A) = Celkové garantované úspory počas celej doby trvania zmluvy

Hodnota (B) = súčet hodnôt ( $B = B_1 + B_2$ ), kde „ $B_1$  = Celková cena za Obnovu“ a „ $B_2$  = Celková cena za súvisiace Služby“ pre Zmluvu o energetickej efektívnosti pre verejný sektor.

Hodnota (C) = Celková cena za opatrenia pre Zmluvu o Dielo.

Úspešný by následne bol ten uchádzač, ktorý by ponúkol najnižšiu navrhovanú hodnotu kritéria. (t. j. uchádzač, ktorý dosiahne najlepší pomer ekonomickej výhodnosti pri zohľadnení pomeru ceny za realizáciu predmetu zákazky a výšky garantovaných úspor).

## 3.2. Odporúčania pre nastavenie podpory zo zdrojov EÚ po roku 2020 (EŠIF, NGEU)

Základné odporúčania pre prípravu a nastavenie nového programového obdobia EŠIF a podporných schém v rámci NGEU sú popísané v nasledujúcich podkapitolách.

### 3.2.1. Jednoduchá kombinovateľnosť finančných nástrojov s NFP

V prvom rade je potrebné umožniť jednoduchú kombinovateľnosť finančných nástrojov s nenávratnými finančnými príspevkami (NFP). Pre ich úspešnú integráciu musí nastavenie operačného programu umožniť rovnaký súbor oprávnených nákladov pre finančné nástroje ako pre NFP.

### 3.2.2. Nastavenie dvoch podporných schém

Kľúčovým faktorom pre rozvoj sektora GES je obmedzenie poskytovania výlučne nenávratnej finančnej podpory s vysokou intenzitou podpory. Podľa návrhu metodiky z predchádzajúcej kapitoly je riešením efektívna a jednoduchá kombinácia NFP (nenávratná finančná podpora) a GES. Na to aby mohla byť kombinácia NFP a GES implementovaná **v rámci jednej operácie** však v prípade EŠIF **platí, že grantová zložka nemôže presiahnuť 50 % operácie.**

#### Box 2: Vysvetlenie podmienky „max. 50 % grantovej zložky“

Túto podmienku stanovuje Všeobecné nariadenie Európskej rady a Parlamentu, ktoré určuje základné podmienky pre všetkých sedem fondov z ktorých sa financuje kohézna politika a podľa ktorých sa riadi implementácia EŠIF grantov a finančných nástrojov.

Podľa článku č. 52 bodu 5 sa finančné nástroje môžu kombinovať s **doplňkovou** programovou podporou vo forme grantov ako operácia pomocou jedného finančného nástroja v rámci jednej dohody o financovaní, kde obe odlišné formy podpory poskytuje orgán implementujúci finančný nástroj.

Podľa komunikácie Európskej komisie to znamená, že hodnota grantovej zložky nesmie presiahnuť hodnotu investície podporenej z finančného nástroja. GES je v tomto prípade implementovaná ako finančný nástroj. Grantová zložka môže byť maximálne vo výške 50% operácie (resp. 49%). V takom prípade sa pravidlá vzťahujúce sa na finančné nástroje uplatňujú na uvedenú operáciu pomocou jedného finančného nástroja.

Pri využití NFP s vyššou intenzitou ako 50 % už nie je možné využiť kombináciu GES + NFP v jednej operácii, ktorá by sa riadila pravidlami finančného nástroja. V takom prípade by musel byť projekt rozdelený do dvoch operácií, čo by prinieslo náročnejší proces prípravy a implementácie projektu. Takéto nastavenie podpory by však už nemuselo byť atraktívne pre žiadateľov (vlastníkov a správcov budov) ako aj pre orgány, ktoré podporu nastavujú. Preto odporúčame využiť model „GES + max. 50 % NFP“.

Je však nutné myslieť na to, že model financovania v ktorom je možné pokryť maximálne 50 % operácie nenávratnou finančnou podporou a zvyšnú časť financovať metódou GES nie je aplikovateľný pre všetky typy budov. Preto je vhodné paralelne popri zriadení navrhovanej podpornej schémy (GES + max. 50 % NFP), zriadiť podpornú schému z iného zdroja, cez ktorú by sa na obnovu tých budov, pri ktorých nie je možné využiť mechanizmus GES + max. 50 % NFP, financovala a implementovala zaužívaným spôsobom (NFP + vlastné spolufinancovanie). Túto podpornú schému je možné zriadiť z „fonde obnovy“ v rámci Mechanizmu na obnovu a odolnosť alebo z iných verejných zdrojov.

Nastavenie oboch paralelných podporných schém by mohlo vyzerať nasledovne:

**a) Schéma podpory „A“ (GES + max. 50 % NFP)**

- Financované z EŠIF
- Podporuje sa GES s možnosťou využiť grantovú zložku (max. 50 %) na opatrenia, ktoré nie je možné zahrnúť do zmluvy o energetickej efektívnosti
- Projekt, v ktorom sa kombinuje NFP a GES sa financuje a implementuje v rámci jednej operácie podľa pravidiel finančného nástroja a podľa metodiky popísanej v kapitole 3.1

**b) Schéma podpory „B“ (50 – 70 % NFP + spolufinancovanie)**

- Využitie tejto schémy by **mohlo byť podmienené niektorými** z nasledujúcich požiadaviek:
  - a) Intenzita podpory NFP na úrovni od 50 % do 70 % v závislosti od výšky dosiahnutej úspory energie, zvyšná časť investície je pokrytá z vlastných zdrojov/úveru
  - b) Ak budova po realizácii spĺňa vyšší energetický štandard (Ao, Ao+, pasívny štandard,...), je zabezpečená kvalita vnútorného prostredia a pri obnove boli použité adaptačné opatrenia na zmenu klímy (zelené strechy, hospodárenie s dažďovou vodou, tienenie,...)
  - c) Ak dodávateľ zabezpečí dosiahnutie deklarovaných úspor energie po dobu niekoľkých rokov (ex-post dokazovanie prevádzkových úspor energie)

Takéto nastavenie oboch podporných schém by malo motivovať vlastníka budovy k uprednostneniu modelu financovania založenom na novej kombinácii NFP (max 50 %) a GES v rámci jednej operácie.

Výhody využitia **podpornej schémy A** oproti **podpornej schéme B**:

- 1) Obstarávateľ je menej závislý na vlastných zdrojoch; pomocou tejto schémy je možné (v závislosti od typu budovy) pokryť 100 % investície bez nutnosti vlastných zdrojov (tie použije až na platby za služby GES),
- 2) Garancia konečného výsledku obnovy budovy v zmysle požadovaného dosiahnutia úspor energie,
- 3) Poskytovateľ GES (teda dodávateľ) poskytuje po celú dobu zmluvy energetický manažment,
- 4) Finančné a technické riziko projektu ostáva na strane dodávateľa,
- 5) Nižšie nároky na prípravu projektu zo strany obstarávateľa (veľkú časť prípravnej fázy má na starosti v takomto prípade dodávateľ),

- 6) Investičný náklad na realizáciu opatrení spadajúcich pod zmluvu o energetickej efektívnosti nemá vplyv na výšku verejného dlhu,
- 7) Nižšia intenzita NFP znamená celkovo vyšší počet podporených projektov z rovnakého finančného balíka a zároveň vyšší účinok celkovej investície,
- 8) Využitie metódy GES znižuje priestor na neefektívne vynakladanie prostriedkov a na korupciu.

### **3.2.3. Zmena spôsobu verejného obstarávania**

Pre využitie modelu popísaného v kapitole 3.1 je potrebné zmeniť spôsob verejného obstarávania. V súčasnom nastavení sa obstarávania na dodávateľov realizujú na základe výkazu výmer ktorý je výsledkom pripravenej projektovej dokumentácie. Projektovú dokumentáciu teda pripravuje žiadateľ a následne obstaráva len realizátora obnovy budovy. Pri GES sa však obstaráva riešenie, ktoré následne navrhne a zrealizuje jeden víťazný uchádzač. V prípade, že pri poskytovaní podpory zo zdrojov EÚ nebude možné zmeniť spôsob verejného obstarávania na základe výkazu výmer, odporúča využiť postup s dvomi obstarávaniami.

### **3.2.4. Povinnosť energetického manažmentu**

V rámci dotačného programu by sa od príjemcov dotácie malo vyžadovať, aby zabezpečili energetický manažment budovy. Spotreba energie by sa mala merať a analyzovať a v prípade potreby by sa mali uplatňovať ďalšie opatrenia na úsporu energie. Zvýši sa tým motivácia žiadateľov o uplatňovať GES, kde energetický manažment poskytuje poskytovateľ GES počas celého trvania zmluvy o GES.

### **3.2.5. Hodnotenie založené na životnom cykle**

Odporúča sa, aby budúce dotačné programy umožňovali hodnotenie ponúk v obstarávaní založené skôr na životnom cykle, ako iba na investičných nákladoch.

### 3.3. Príklad modelu obnovy verejných budov s využitím GES (Bratislava)

Ukážkovým príkladom, ako nastaviť proces prípravy, realizácie a financovania obnovy verejných budov môžu byť zákazky<sup>13</sup> hlavného Bratislava, ktorých predmetom rekonštrukcia a modernizácia energetického hospodárstva a niektorých ďalších prvkov vybraného súboru budov vo vlastníctve Hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislava, ktorej cieľom je zvýšenie energetickej efektívnosti a tiež zlepšenie faktického stavu týchto budov, s účelom využitia možnosti realizácie vybraných opatrení na základe zmluvy o energetickej efektívnosti pre verejný sektor. Súčasťou predmetu zákazky sú však aj iné rekonštrukčné práce na vybraných budovách smerujúce primárne k zlepšeniu faktického stavu daných budov, ktoré sú implementované cez zmluvu o dielo.

### 3.4. Príklad možnosti kombinácie EŠIF a GES (Česká republika)

V programovom období 2014 – 2020 je novo v Českej republike zavedená možnosť využiť pre návrh, realizáciu, sledovanie a vyhodnocovanie opatrení na znižovanie spotreby energie metódu GES. Ministerstvo životného prostredia ČR preto pripravilo príručku<sup>14</sup> s pokynmi pre žiadateľov využívajúcich kombináciu podpory z Operačného programu životné prostredie (OP ŽP) a metódy GES.

Pokyny poskytujú informácie o postupe, ktorý kombináciu GES a nenávratný príspevok z OPŽP umožní. Je nutné zároveň uviesť že intenzita podpory pre projekty obnov verejných budov v OPŽP je na úrovni 40 % z oprávnených nákladov, čo túto metódu kombinácie značne uľahčuje a umožňuje.

---

<sup>13</sup> Dostupné na: [bit.ly/2Gfudug](http://bit.ly/2Gfudug), taktiež: [bit.ly/2HGtYZS](http://bit.ly/2HGtYZS)

<sup>14</sup> Dostupné na: [bit.ly/3jHWg2W](http://bit.ly/3jHWg2W)